

Brabants Particulier Grondbezit

Tilburg, 4 augustus 2010

Aan: College van Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

Kenmerk: RO 03.00-193-jv
Betreft: zienswijze ontwerp-verordening Ruimte fase 2

Geacht college,

Hiermee reageren het Brabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit, Natuurmonumenten, Brabantse Milieufederatie en Staatsbosbeheer op de ontwerp-verordening Ruimte Noord-Brabant fase 2.

Het landelijk gebied in Brabant staat onder grote druk. De rijkdom aan planten- en diersoorten van het agrarisch gebied neemt nog steeds af. Ook ruikt de verstedelijking op. De provincie realiseert zich dat er een andere weg moet worden ingeslagen: van een 'nee, tenzij naar een ja, mits' benadering voor de ontwikkeling van functies in het buitengebied, met uitzondering van de Ecologische hoofdstructuur. Onder andere met de landschapsinvesteringsregeling wil de provincie de achteruitgang van het Brabantse cultuurlandschap keren. Wij zijn van mening dat deze richtingwijziging een verbetering kan bewerkstelligen, mits er sprake is van een goede begeleiding van gemeenten, bescherming van belangrijke waarden en zekerstelling van de landschapsinvestering.

Hoofdstuk 1 Zorgvuldig ruimtegebruik en de landschapsinvesteringsregeling

Wij waarderen uw plan voor een Landschapsinvesteringsregel en onderschrijven uw gedachte hiermee de diverse ontwikkelingen in het buitengebied te laten bijdragen aan kwaliteitsverbetering van het landschap.

In de hoofdlijnennotitie Verordening Ruimte fase II (februari 2010) geeft u aan een objectieve norm op te nemen die helder aangeeft welke activiteit wordt gekoppeld aan welke investering in het landschap. Het is de vraag of een vast percentage van 50% van de waardevermeerdering van de ondergrond voldoende helderheid verschaft en ook de goede maatstaf is. Bij een functiewijziging van landbouwgrond naar burgerwoning of stedelijke functies achten wij het percentage van 50% aan de lage kant.

De uitwerking van de regel roept bij ons echter nog wel vragen op. Zo hechten wij zeer aan een uniforme aanpak door de gemeenten. Naast de door uw organisatie in te zetten landschapsateliers kan dit gestimuleerd worden door de opstelling van een uitvoeringsprotocol. De opstelling van een modelovereenkomst met voorbeeldmatrix kan daarbij een nuttig instrument zijn. Op deze wijze kan aan de initiatiefnemer vooraf reeds duidelijkheid worden verschaft, waardoor de regeldruk beperkt gehouden wordt. Voor relatief kleine projecten kunnen wij ons voorstellen dat rapportages eenvoudig worden gehouden, zodat de meerkosten voor relatief kleine projecten beperkt blijven.

We onderschrijven de in de toelichting genoemde monitor 'ruimtelijke kwaliteit' en we bevelen u aan om een transparant en toegankelijk monitoringssysteem op te zetten om op de naleving van de regel te kunnen toezien (toezicht en handhaving). Tenslotte is het Regionaal Ruimtelijk Overleg ons inziens een uitgelezen moment om regulier de voortgang te bezien.

Inhoudelijk is ons onvoldoende duidelijk wat precies wordt verstaan onder 'wezenlijke en uitvoerbare verbetering van de bestaande of potentiële kwaliteiten bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van de extensieve recreatieve mogelijkheden van die omgeving'. Wij verzoeken u dit te concretiseren. Hiermee kunnen grote interpretatieverschillen bij de opstelling van bestemmingsplannen voorkomen worden.

Om werkelijke kwaliteitsverbetering te realiseren is het belangrijk zoveel mogelijk te streven naar investering in de omgeving van de ontwikkeling. Om deze reden vinden wij het zeer gewenst om duidelijk aan te geven onder welke voorwaarden het mogelijk is een bijdrage aan een landschapsfonds te leveren in plaats van het realiseren van de investering in de omgeving van de projectlocatie. Bijvoorbeeld door voor te schrijven dat storting in een fonds pas kan worden gedaan indien de initiatiefnemer voldoende beargumenteerd heeft dat realisatie in de omgeving van de projectlocatie redelijkerwijs niet mogelijk is.

Artikel 2.1.10 en 3.8.11 Windturbines

Windturbines hebben een grote landschappelijke impact. Terecht stelt u in de ontwerp structuurvisie dat windturbines in kleinschalige cultuurlandschappen niet gewenst zijn. Wij verzoeken u daarom geen windturbines op zware bedrijventerreinen in het stedelijk concentratiegebied toe te staan als deze gelegen zijn in de nabijheid en/of in het zicht van kleinschalige cultuurlandschappen (EHS, groeneblauwe mantel of cultuurhistorisch waardevol gebied).

Ten aanzien van locaties in het Westbrabantse kleigebied merken wij op dat de EHS-gebieden die aan de zuidkant langs het Krammer-Volkerak liggen, zoals Dintelse Gorzen (tevens N2000) en Anthoniegorzen, grotendeels vallen binnen het zoekgebied. Op de windmolenrisicokaart van Vogelbescherming Nederland (bijlage 1) staat het hele Krammer-Volkerak als 'vrij te houden van windmolens'. Derhalve verzoeken wij u dit zoekgebied te verkleinen tot de ruimte, die wordt geboden in de windmolenrisicokaart.

Wij constateren dat er voor windturbines met een wiekdiameter van minder dan 20 meter geen voorwaarden bestaan vanuit de verordening. Windmolens met een wiekdiameter van bijvoorbeeld 15 meter achten wij ongewenst in het Brabantse kleinschalige cultuurlandschap. Wij stellen voor de ondergrens te verkleinen tot 3 of 5 meter wiekdiameter.

Ook hoogspanningsmasten hebben een grote ruimtelijke impact en zijn een ernstige aantasting van diverse waardevolle landschappen (o.a. Groene Woud en landgoed Huis ter Heide). Hoogspanningsmasten zijn derhalve een onderwerp dat duidelijk de provinciale belangen raakt. Wij verzoeken u hiervoor in de verordening voorwaarden op te nemen, die erop gericht zijn hoogspanningsleidingen uit waardevolle landschappen te weren, dan wel te bevorderen dat de leidingen ondergronds worden gelegd.

Artikel 2.1.11. Regels voor bovenregionale detailhandel en leisurevoorzieningen

Wij verzoeken bij paragraaf e. toe te voegen dat er een optimale aansluiting moet zijn op hoogwaardig openbaar vervoer. Het mag niet zo zijn dat een dergelijke grootschalige ontwikkeling een toename van de automobiliteit veroorzaakt, met mogelijk files en sluipverkeer als gevolg.

Artikel 3.1.12 t/m 3.1.14 Compensatie

Gebieden in de Ecologische Hoofdstructuur dienen in beginsel niet aangetast te worden, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieve locaties voorhanden zijn. Indien er wel een aantasting plaats vindt dan dient dit volledig gecompenseerd te worden, zowel kwantitatief als kwalitatief.

In de toelichting op art. 3.1.12 staat vermeld dat als de aantasting direct het leefgebied van een bedreigde soort ernstig onomkeerbaar aantast, er eerst voor gezorgd dient te worden dat een vervangende en door de soort in gebruik genomen biotoop beschikbaar is, voordat met de aantastende ingreep mag worden gestart. Dit belangrijke uitgangspunt ontbreekt in de verordening. In de praktijk zal in veel gevallen sprake zijn van een onomkeerbare aantasting van het leefgebied van een bedreigde soort. Bovendien zal voor de beschermde Natura 2000-gebieden en -soorten voorafgaand aan de aantastende ingreep gecompenseerd moeten zijn. Gelet op voornoemde argumenten verzoeken wij u in de verordening op te nemen dat compenserende maatregelen te allen tijde voorafgaand aan de aantastende ingreep moeten zijn uitgevoerd. Deze voorwaarde is in de eerste plaats vanuit natuurbeschermings oogpunt van belang, bovendien kan hiermee tegemoet worden gekomen aan het belangrijkste zorgpunt uit het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer. Een dergelijke voorwaarde garandeert dat de compensatieplannen tijdig en daadwerkelijk worden uitgevoerd. Bovendien wordt de monitoring hiermee aanmerkelijk eenvoudiger.

Terecht wordt in de toelichting gesteld dat binnen de EHS compensatie niet wenselijk is. Wij verzoeken uitdrukkelijk te sturen op compensatie buiten de begrensde EHS. Wij stellen u daarbij de vraag of het rijksbeleid zoals verwoord in de AmvB Ruimte, compensatie binnen de EHS wel mogelijk maakt.

Ten aanzien van de monitoring en toezicht (art. 3.1.14) verzoeken wij u conform de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer, jaarlijks een volledig en actueel overzicht te geven van de uitvoering van de compensatieplannen.

Artikel 3.2. Water

Wij maken u erop attent dat de doelrealisatie herstel van de watersystemen momenteel achter blijft. Doelen uit de kaderrichtlijn water blijven uitgangspunt. Het herstel van deze watersystemen dient dan ook een provinciaal belang en dient actief opgepakt te worden (bijvoorbeeld het weren van kapitaalintensieve teelten). Een nadere concretisering van de regels, zoals gesteld in artikel 3.2.8. raden wij u in deze context aan. Zo adviseren wij nieuwe verhardingen binnen dit gebied in beginsel te verbieden.

In de reconstructieplannen zijn gebieden opgenomen waar de waterkwaliteit moet worden verbeterd alsmede gebieden voor bronherstel. Wij verzoeken u deze gebieden toe te voegen bij de aanwijzing en begrenzing van zoekgebied voor behoud en herstel van watersystemen (art. 3.2.7.)

Artikel 3.2 en 3.5 Landbouw

In de structuurvisie wordt gesteld dat de landbouw in het primair agrarische gebied een bijdrage moet leveren aan een robuust landschap, verduurzaming van de productie en aan een goede kwaliteit van water, bodem, lucht en natuur. Wij ondersteunen deze visie van harte en verzoeken u in de verordening passende voorschriften op te nemen die er voor zorgen dat deze

ontwikkeling ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt.

Artikel 3.3.8. Regels voor bouwblokken waar de Regeling beëindiging veehouderijtakken is toegepast.

Kennelijk is dit artikel bedoeld om de gemeente te verplichten de bestemming te veranderen voor bouwblokken waar een intensieve veehouderij met de RBV (deels) is gestopt om te voorkomen dat zich daar nieuwe intensieve veehouderijen gaan vestigen. De RBV-regeling is ondermeer bedoeld om 'de noodzakelijke herstructurering van de intensieve veehouderij een impuls te geven'. Er zouden volgens de toelichting 880 locaties in Brabant zijn waarvoor de bestemming nog niet is aangepast. Daarvan liggen er 795 in een verwevingsgebied.

Een zeer urgent probleem dus, waarvan wij vinden dat het via de verordening moet worden aangepakt om hervestiging te voorkomen.

De bepaling in de verordening is echter zeer onduidelijk. De bepaling sluit niet uit dat in verwevingsgebieden alsnog op een bouwblok, waarop een bepaalde veehouderijtak met de RBV-regeling is beëindigd, hervestiging plaats heeft, mits het gaat om een 'duurzame locatie'. Gelet op het feit dat de provincie aangeeft te streven naar een afname van de milieudruk in verwevingsgebieden en gelet op het feit dat gemeenten er te gemakkelijk van uit kunnen gaan dat een bouwblok in verwevingsgebied ook een duurzame locatie is, menen wij dat dit artikel onvoldoende is om de provinciale doelen te bereiken.

Wij verzoeken u dit artikel aan te passen, opdat op locaties waar intensieve veehouderijen (deels) zijn gestopt geen nieuwe IV-takken zich kunnen hervestigen of omschakelen.

In de bestemming moet dan de IV-tak vervallen.

Artikel 3.5.4.5. Gebieden teeltondersteunende kassen toegestaan

Wij hebben geconstateerd dat de gebieden waar teeltondersteunende kassen zijn toegestaan niet overeenkomen met de afspraken en gebiedsbegrenzungen uit de reconstructieplannen of gebiedsuitwerkingen. Een aantal van deze gebieden staan op gespannen voet met de aanwezige waarden vanwege de leefgebieden van soorten of vanwege de aanwezige cultuurhistorische waarden. Het gaat om de gebieden bij Zundert, bij Cuijk en Boxmeer en bij Haaren. Wij verzoeken u om de begrenzing en de regels in overeenstemming te brengen met de eerdere plannen en afspraken (Reconstructieplan Baronie en Peel en Maas en afspraken boomteelgebied Haaren, zie bijlage 2).

Artikel 3.6.2. t/m 3.6.4 Groenblauwe mantel

Vanuit de functie van de groenblauwe mantel is opname van permanente teeltondersteunende voorzieningen en de bouw van voorzieningen voor biomassavergisting (art. 3.6.6.2) ons inziens niet gewenst. Beide functies verhouden zich niet goed met de beoogde kwaliteiten van de groenblauwe mantel. Wij verzoeken u deze functies niet in de groenblauwe mantel toe te staan.

Gesteld wordt dat de bestaande ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij worden gerespecteerd in de groenblauwe mantel. Anderzijds wordt gesteld dat ontwikkelingen in de groenblauwe mantel alleen mogelijk zijn als ze een positief effect hebben op de natuur- en landschapswaarden. Wij verzoeken u dit uitgangspunt op alle ontwikkelingen toe te passen.

In de groenblauwe mantel ontbreken belangrijke leefgebieden van soorten. Wij verzoeken u alle weide- en struweelvogelgebieden, amfibieën- en dassenleefgebieden in de groenblauwe mantel op te nemen. Wij verwijzen hierbij naar bijlage 2. Dit geeft steun aan de provinciale ambities om de teruggang van de biodiversiteit tot staan te brengen.

De EHS-beheersgebieden zijn een onderdeel van de EHS met bijzondere actuele en potentiële natuurwaarden. Wij verzoeken u alle EHS-beheersgebieden onder het beschermingsregime van de EHS te brengen.

Artikel 3.7. Aardkundige en cultuurhistorische waarden en nationale landschappen

Wij stemmen in met de keuze voor de opname en begrenzing van de nationale landschappen. Ook de aanwijzing en bescherming van de aardkundig waardevolle gebieden heeft onze volle steun.

Ten aanzien van de cultuurhistorische waardenkaart bestaat onduidelijkheid. Er is een Cultuurhistorische waardenkaart, waarvoor eerder reeds de inspraak liep (en wij met onze brief OV 03.20-126-js op reageerden). Nu is er de kaartlaag Cultuurhistorie (kaartlaag 8), die onderdeel uitmaakt van de verordening ruimte en die niet geheel overeenstemt met de cultuurhistorische waardenkaart. Ons is daarmee onduidelijk welke status de Cultuurhistorische Waardenkaart heeft. In bijlage 2 is een opsomming gegeven van cultuurhistorisch waardevolle gebieden, die ons inziens toegevoegd dienen te worden aan de kaarten behorend bij de verordening Ruimte.

Ten aanzien van de categorieën, welke benoemd zijn in de cultuurhistorische waarden en kenmerken en aangebracht zijn op de kaartlaag Cultuurhistorie, merken wij op dat de archeologische monumenten hierop ontbreken. Wij verzoeken u deze alsnog op de kaart toe te voegen.

Over de complexen van cultuurhistorisch belang (art. 3.7.9.) merken wij het volgende op. Wij onderkennen de waarde en het belang om deze in de verordening een plaats te geven. Wij verzoeken u om ons bij een voorgenomen functiewijziging van, of ingreep in zo'n complex tijdig te informeren over de voorgenomen wijziging of ingreep, vanwege de precedentwerking die er vanuit kan gaan en gezien onze betrokkenheid en samenwerking in het verleden.

Artikel 3.8.2. Wonen in het buitengebied

In lid 1 wordt aangegeven dat de bouw van één woning slechts mogelijk is als eerste bedrijfswoning. In die context is het vreemd dat in lid 2 gesproken wordt over 'één of meer woningen'. Wij verzoeken u in dit artikel de woorden 'of meer woningen' te verwijderen.

Artikel 3.8.3. Ruimte voor Ruimtekavels

Vanuit de functie van de groenblauwe mantel zijn wij geen voorstanders van ruimte voor ruimtekavels in de groenblauwe mantel. Ook zouden dergelijke kavels niet in het glasboomteeltgebied Zundert voorzien moeten worden. In de (stedelijke) kernrandzone achten wij dergelijke kavels wel acceptabel.

Artikel 3.8.6 Nieuwe landgoederen

In de hoofdlijnennotitie Verordening Ruimte fase II (februari 2010) geeft u aan de bestaande beleidsregels uit de nota 'Rood voor Groen, nieuwe landgoederen in Noord-Brabant' te vertalen naar de Verordening. Wij constateren echter dat deze op diverse punten aanzienlijk is gewijzigd –overigens zonder ons tussentijds daarover te informeren.

Zo is de ondergrens voor initiatieven verlaagd van 10 (met bestaand bouwblok) of 15 (zonder bestaand bouwblok) hectare naar 5 hectare. Juist de grotere initiatieven zijn in staat om in landschappelijk, ecologisch en recreatief opzicht een substantiële maatschappelijke meerwaarde te realiseren, waarvoor nieuw rood gerechtvaardigd is. Ook geven de nieuwe regels onvoldoende waarborging dat buiten de aan te leggen nieuwe natuur voldoende landschappelijke meerwaarde wordt gecreëerd. Verder zijn ten opzichte van de eerdere beleidsregels diverse punten weggelaten, waaronder het maximale aantal bebouwingsclusters en het maximale volume van woningen.

Wij verzoeken u de oorspronkelijke regels alsnog exact door te vertalen naar de Verordening Ruimte voor zover het de groenblauwe mantel betreft. Wij kunnen alleen instemmen met de in de ontwerpverordening genoemde regels, voor zover het de (stedelijke) kernrandzone betreft.

Deze nieuwe landgoederen kunnen een belangrijke rol vervullen bij het verbinden van natuurterreinen en als uitloopgebied.

Overige opmerkingen

Op diverse plaatsen (b.v. art. 1.2.2.7, 2.1.10.2, 3.8.5.3 en 3.8.11.4) worden termijnen aangegeven, waarbinnen de regels nog niet van toepassing zijn.

Deze data variëren van 1 juni 2010 tot 1 juni 2011. Wij verzoeken u hierin eenduidigheid te betrachten, met een voorkeur voor de datum van 1 juni 2010 als moment waarop het ontwerp bestemmingsplan ter inzage is gelegd.

Ontbrekende onderwerpen

Wij verzoeken de aangewezen 'stiltegebieden' ook in de Verordening Ruimte op te nemen. Voorkomen moet worden dat er nieuwe ruimtelijke activiteiten worden toegestaan die leiden tot een toename van de geluidsbelasting in deze gebieden.

Wij vragen speciale aandacht voor de geluidsoverlast van het vliegverkeer, met name veroorzaakt door de burgerluchtvaart en de oefeningen van Defensie in Brabant.

Ruimtelijke kwaliteit is ook afhankelijk van het gebruik van de luchtruimte.

Als eerste stap stellen wij voor de bestaande stiltegebieden en alle Natura 2000 gebieden 'ruimtelijk' vrij te stellen van alle vliegverkeer tot 1.500 meter. Nu zien we dat juist deze gebieden opgezocht worden voor de oefenvluchten, wat een uiting is van onvoldoende aandacht voor de recreatieve belangen en ecologische waarden van het gebied.

Ook de ballonvaartsector geeft in toenemende mate overlast. We pleiten ervoor deze sector in de ruimtelijke regelgeving mee te nemen.

Ook duisternis is een waarde met een ruimtelijke dimensie. In het Provinciaal Milieuplan krijgt het bijzondere aandacht. Opname van duisternisgebieden zoals eerder gebeurde in diverse reconstructiegebieden, wordt bepleit, mede vanwege het belang ervan voor flora en fauna.

Openheid is een expliciete landschapswaarde, met name in de kleigebieden. Derhalve verzoeken wij u om dit als een aanvullende waarde op te nemen in de Verordening en in het bijzonder de openheid van de unieke polderlandschappen in het klei- en veengebied te waarborgen. Het betreft hier o.a. het Land van Heusden en Altena, de Beerse Overlaet en het Westbrabantse kleigebied. Dit is tevens van groot belang om deze gebieden hun waarde voor weide- en akkervogels te laten behouden.

Zoals ook door Telos bepleit, verzoeken wij u gebruik te maken van het instrument 'beschermde landschapsgezichten'. De provincie is op grond van de Natuurbeschermingswet hiertoe bevoegd. Hierdoor kunnen waardevolle landschappen beschermd worden tegen bedreigende handelingen. Wij verzoeken de provincie het Nationaal Landschap het Groene Woud, de Brabantse Wal, delen van het Westbrabantse kleigebied, de Langstraat, het land van Heusden en Altena en de Beerse Overlaet aan te wijzen als beschermd landschapsgezicht.

Zoekgebieden verstedelijking; Brabant is enorm verstedelijkt. Zuinig ruimtegebruik is daarom van groot belang. Wij ondersteunen de verordening in die zin dat de ruimte binnen bestaand stedelijk gebied zo optimaal mogelijk dient te worden gebruikt. Ten aanzien van de vele en qua oppervlakte grote zoekgebieden voor verstedelijking hebben wij ernstige bedenkingen, mede gezien de demografische en economische ontwikkelingen. Wij verzoeken u de zoekgebieden voor verstedelijking te heroverwegen en in samenspraak met de gemeenten aanmerkelijk te verkleinen, ook als het gaat over de dorpen en steden buiten het concentratiegebied. Een voorbeeld is de oksel A58/ St. Annabosch, waarvan Gemeente Breda aangeeft dat ontwikkeling ervan niet langer noodzakelijk is. Belangrijke aanvullende reden om diverse zoekgebieden te vrijwaren van verstedelijking is de ligging in ecologisch, landschappelijk en/of cultuurhistorisch waardevol gebied.

Wij verwijzen verder naar onze reactie op de ontwerp-Structuurvisie.

Wij hopen met deze zienswijze een constructieve bijdrage te leveren aan de definitieve verordening ruimte. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om onze zienswijze nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
mede namens Brabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer,

Nol Verdaasdonk,
Interim directeur Brabantse Milieufederatie

BIJLAGE 1

Nationale windmolenrisicokaart voor vogels

